

VÍRA V DNEŠNÍM SVĚTĚ

pastýřský list v postní době L.P. 1989

Snad všichni víme, že se církev v naší vlasti připravuje na velké jubileum mučednické smrti svatého Vojtěcha desetiletím mravní obnovy a ozdravení, která postupuje podle promyšleného plánu. Tématem letošního roku je "víra v moderním světě". Nad ní se chceme zamyslet i my v tomto pastýřském listu.

Kdo přišel do Západního světa z komunistické země, potřebuje trochu času, aby se rozhlédl po situaci nejen hospodářské, nýbrž i kulturní a duchovní. Zatímco mu doma tvrdili, že náboženská víra je překonaná, zde se ze statistik uveřejněných např. v prvním letošním čísle londýnského týdeníku THE ECONOMIST (1) dozví, že podle posledních výzkumů věří v Boha anebo aspoň v nějakého universálního Ducha 94% obyvatel Spojených států a že počet lidí, kteří se prohlašují za ateisty činí necelých 5% obyvatel naší planety (224 milionů ze 4 miliard 939 milionů). V samém Sovětském svazu se dá podle stejného pramene počítat dnes s 60 miliony lidí, kteří žijí nábožensky, což je po sedmdesátileté ateistické propagandě jistě

pozoruhodné. Tím spíš, že k těmto praktikujícím občanům patří především dvě skupiny: na jedné straně ti nejprostší, na druhé straně ti nejvzdělanější. Nejsou nám bohužel dostupné statistiky z naší vlasti, ale vše naznačuje, že i u nás je náboženská otázka velmi živou a že zvláště mezi mladými a mezi inteligencí vzrůstá počet křtů a návratů do církve.

Jak to vysvětlit? Nejvýstižnější odpověď dal snad už starověký spisovatel Tertullian, který mluvil o "duši od přirozenosti křesťanské", tj. tíhnoucí k poselství evangelia. V člověku je něco, co mu nedá pokoj, co ho nutí hledat původ a smysl jeho existence. Ještě se nikdy nikomu nepodařilo dokázat, že náš svět a zvlášť naše existence jsou beze smyslu. Že všechny zákony vesmíru jsou jen výsledkem náhodné souhry slepých sil. Dovolávat se tu vědy nevede k cíli. Věda totiž jen odhaluje, popisuje, měří a vysvětluje jevy v našem vesmíru, v té nesmírné "krabici", jež je naším prostředím. Ale jak to, že celá tato "krabice" vůbec existuje? Na čem spočívá její zákonitost? Zde jde o samotný základ vědy, o její možnost a ospravedlnění, o existenci lidského intelektu, který celou tu skutečnost dovede proniknout, kterému není ani vesmír dost velkým ani atom dost malým, který je prostě otevřen bezbřehému bytí. To jsou vůbec nejzákladnější

otázky, otázky po základech vědy samé, na které je kompetentní pouze filosofie.

Ta pak může dát jen dvě odpovědi, které jsou zároveň výsledkem určité ořce, svobodné volby: buď přijmu existenci nějaké vyšší Inteligence, která dává našemu vesmíru se vším, co v něm žije a existuje, smysl, anebo prohlásím vše - a tím samozřejmě i své uvažování - za nesmyslné. Je možný ovšem i třetí postoj: vrhnout se do víru života, a když se takovéto otázky vynoří, zapnout si televizor anebo je prostě utopit v opojení smyslů. To ovšem není řešení hodné myslícího člověka a v žádném případě nikoho definitivně neuspokojí.

Ti, kdo čtou anebo slyší tato slova, patří asi z převážné většiny k těm, kteří si na otázku po smyslu vesmíru i po smyslu našeho života dali odpověď kladnou. Nejsme tu jen náhodou. Naše zvědavost, naše chuť přijít všemu na kloub, naše touha po životě a řízení po lásce musí mít nějaký smysl. My křesťané jsme tento smysl našli v tom, komu říkáme Bůh. Mluvíme tedy o náboženství.

Dějiny náboženství nám ukazují něco velmi zajímavého. Náboženské ideje jsou tím prostší a jasnější, čím jsou starobylejší. S postupem dějin - pomysleme třeba jen na Řeky a Římany, ale něco obdobného

bylo i u Slovanů - se např. počet božstev zvětšuje a jejich obraz zakaluje. V tomto toku, který unáší celé lidstvo, se však najednou objeví jakoby malá lodička, která pluje proti proudu. A na ní se jeden po druhém střídají plavci - říkáme jim patriarchové a proroci - kteří stále znovu a znovu volají: "Bůh je jen jeden. Jeho jméno je jsem, který jsem, což též znamená jsem ten, jenž bude s vámi, Hospodin (2). On nám pošle Spasitele, aby nás vysvobodil z mravního marasmu."

Ten Spasitel přišel a v jeho jménu Ježíš zaznívá opět jméno Hospodin, Jahve: Je(ho)šua totiž znamená Hospodin je spása (3). V něm se Bůh zjevil jako Láska, Světlo, osobní Pravda, Zdroj života (4).

Jeho jediným přáním je, abychom to Světlo přijali, abychom té Láске uvěřili (5). Abychom uvěřili, že Bůh tak miluje nás lidi, že nás chce učinit svými partnery. Že chce, abychom ho poznávali nejen ze stop jeho tvůrčí činnosti a moudrosti, nýbrž i osobně. Že se chce stát pro naše JÁ osobním TY. Aby se nám mohl dát, aby se nám mohl sdělit (6).

Věřící křesťan si o vánocích uvědomuje skutečnost tak ohromující, že se musí sám divit odvaze své víry: my jsme uvěřili, že Bůh nás má tak rád, že k nám chtěl promlouvat lidským slovem, že nás chtěl milovat

lidským srdcem. Že se Boží Slovo - všimněme si opět toho jména, které mu dává Bible - stalo tělem, člověkem, tedy jedním z nás (7).

Evangelium o Boží lásce pak pokračuje dál, do další hloubky, k tajemství velikonoce a letnic, které nám mluví o vysvobození z hříchu a o možnosti žít z Kristova Ducha, tj. získat novou mravní sílu schopnou přemáhat naše sobectví (8). Že je dokonce Kristovým vzkříšením přemožena i smrt, která se stává tunelem vedoucím do světla nového života (9).

Dnes však není naším cílem vysvětlovat celé křesťanství. Chtěli jsme se jen zamyslet nad tématem mravní obrody našeho národa pro tento rok, nad "vírou v moderním světě". I dnes je možné věřit, stejně jako v minulosti, ba snad i snáze a hlouběji než v minulosti. Předchozí generace, aspoň v našich zemích, se do víry, do křesťanského náboženství jakoby rodily, bylo jim něčím normálním. Nám bylo dáno objevit, že víra v živého Boha, Otce našeho Pána Ježíše Krista, něčím tak normálním není. Že je to osobní setkání a tedy vlastně dar. Že tu nejde o nějakou ideologii, nýbrž o osobní rozhodnutí, o objevení Božího TY. Že se nám to Boží TY nabízí v Božím Slově, které se stalo člověkem, v Ježíši Kristu, v němž nás Bůh oslovuje lidským slovem a gestem a v němž nám nabízí

své přátelství. Opověď na tuto nabídku je otevření našeho JÁ, osobní modlitba. Bůh ke mně mluví v bibli, v evangeliu, já mu odpovídám svou modlitbou. Žiji svou existenci před ním a s ním, před Boží tváří.

Takovýto uvědomělý život v Boží přítomnosti je vlastně nejvlastnějším povoláním člověka. Tak můžeme žít totiž jenom my lidé, stvoření k Božímu obrazu, protože nosíme v sobě odlesk Božího světla a jiskru Boží lásky. Že má takovýto život novou hodnotu, že je šťastnější a blaživější, že přináší radost a bezpečnost, pokoj a mír zakotvený v jistotě Boží lásky, to už nechce být jen slovním závěrem tohoto psaní, nýbrž výsledkem zkušenosti každého z nás. Kdo Boha neobjevil, kdo ho nechce uznat, kdo se mu zavírá, kdo s ním nerozmlouvá v modlitbě, je jako kosmonaut, který se utrhl gravitací domovské planety: řítí se do neznáma, do tmy, do beznaděje. Kdo žije z víry, kdo se modlí, žije ve světle. Není nikdy sám. Není nikdy opuštěn. Ví, kam jde. Žije v naději. To může ovšem pochopit jen ten, kdo tuto zkušenost učinil. Kdo Boha objevil nejen teoreticky, nýbrž i v osobní modlitbě. Je to zkušenost oblažující, zkušenost osvobozující, zkušenost, která přináší radost a bezpečnost, i když s sebou samozřejmě nese i osobní odpovědnost.

Tento poklad víry totiž neseme - jak připomíná sv. Pavel (10) - v hliněných nádobách. Jsme v stálém nebezpečí že tuto tvůrčí, přetvářivou energii vlastní liknavostí, pohodlností a přízemností zmarníme a zneplodníme. V tom tkví naše odpovědnost právě v této hodině našich národních dějin. Kolem nás se dnes přece něco hýbe, o tom nelze pochybovat. Jsme schopni bdít, abychom ta znamení času správně vnímali a uměli na ně odpovídat ve světle víry?

Víra nás totiž neodcizuje světu a jeho problémům, nýbrž nás naopak pozvedá k nadhledu, který dovoluje vidět všechno "sub specie aeternitatis", v perspektivě Boží. Kéž Duch svatý rozvane mraky, které zatemňují náš duchovní obzor, aby nás slunce víry mohlo vyléčit ze sobectví, cynismu a nihilismu, které ohrožují náš národní charakter. Kéž dá naší církvi, to znamená každému z nás, mravní sílu být oživujícím kvasem nové budoucnosti, předznamenané úsilím o ušlechtilé hodnoty a ideály inspirované evangeliem. Za to se modlí a k tomu vám žehná

Váš

+ Jaroslav Štěrvaček

tit. biskup litomyšlský

Poznámky

- (1) THE ECONOMIST, London, Double Issue, 24 Decembrer 1988
- 6 January 1989, "New Christendom", str. 73-78.
- (2) Srv. Ex 3, 14.
- (3) Srv. Mt 1, 21.
- (4) Srv. 1 Jn 4, 16; Jn 1,9; Jn 14, 6; Jn 11, 25.
- (5) Srv. Mk 16, 16; 1 Jn 4, 16.
- (6) Srv. Jan 14, 23.
- (7) Srv. Jn 1, 1-14.
- (8) Srv. Jn 16, 12-15; Řím 8, 1-2.
- (9) Srv. Jn 11, 25; 1 Kor 15, 12-22.
- (10) 2 Kor 4, 7.